

STORTINGET

Representantforslag 88 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug

Dokument 8:88 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om å stoppe insektdøden

Til Stortinget

Bakgrunn

Insekter er kanskje ikke like søte som fjellreven, men til gjengjeld finner man dem overalt, og både mennesker og naturen er avhengige av dem. De lever på alle planter du kan finne, i hulrommene i veggene, svømmende i vann og flyvende selv i de mest forurenkede byer. De er tilpasset alt fra døde trær til kumøkk, forblåste fjellsider til fruktbare åkre, og kystlynghei til Finnmarksvidda. De er selve motoren i de fleste økosystemer på land, der de pollinerer planter, bryter ned døde planter og dyr og selv blir mat for dyr. Kort sagt, de er noen av de mest fantastiske og viktigste skapningene som finnes.

Derfor er det dramatisk at verdens insekter nå trues av utryddelse. En ny vitenskapelig artikkel viser at mange insekter kan være utryddet innen et århundre, om insektdøden fortsetter i samme takt som i dag. Artikkelen har tatt for seg 73 ulike studier globalt, og konkluderer med at 40 prosent av alle insektarter er i tilbakegang, mens en tredel er truet. Hvert år de siste 25–30 årene har den totale mengden insekter falt med 2,5 prosent årlig. Insektene forsvinner med en fart som er åtte ganger raske enn for pattedyr, fugler og reptiler.

Norge er intet unntak. Rundt 1 200 insektarter er klassifisert truede eller sårbare i Norge. 92 av dem er kritisk truet. 88 arter av veps (som inkluderer villbier), biller og sommerfugler regnes som utdødd i norsk natur.

Samtidig har man begrenset kunnskap om status og utvikling for pollinerende insekter i Norge.

Hvis insektene utryddes, vil økosystemene i verden stå overfor en mulig katastrofal kollaps. Derfor haster det å iverksette tiltak for å snu trenden.

Årsaker til insektdøden

Insektene dør ut fordi vi mennesker har kvittet oss med plantene og leveområdene de er helt avhengige av. Det intensiverte landbruket, med sine monokulturer, ødelegger den naturlige floraen. Nedbygging av matjord og kulturlandskap og utvidelse av bolig- og næringsområder fjerner insektenes leveområder. Arealpolitikken er viktigst, men i tillegg bidrar introduksjon av fremmede arter og klimaendringer, som også er resultater av menneskelig aktivitet.

I Norge er mange insekter rødlistet fordi de mister leveområder på grunn av utbygging, oppdyrking og drenering, jord- og skogbruk og gjengroing av kulturlandskap. Summen av dagens politikk for å ta vare på naturmangfold er ikke tilstrekkelig for å sikre at Norge ikke bidrar til massedød av insekter.

Forslagsstiller mener Norge trenger en snuoperasjon for naturvern, arealbruk og landbruk for å hindre norsk og global insektdød. Vi mennesker må være villige til å prioritere leveområdene til insekter, også på bekostning av andre interesser som utbygginger, intensivt jordbruk, veiutbygginger og så videre. Og man må legge til rette for et mer mangfoldig landbruk, etter andre prinsipper enn det som gjelder i dag.

Grep for å redde insektene

- Man må føre en landbrukspolitikk som i langt større grad vektlegger driftsformer som tar vare på

biologisk mangfold og et variert og artsrikt kulturlandskap. Et slikt landbruk vil også være mer robust og takle klimaendringene bedre. Tilskuddsordningene må derfor i større grad være arealbasert enn volumbasert, premiere mer miljøvennlige dyrkemethoder, med mindre kunstgjødsel og sprøytemidler, støtte ulike størrelser av gårdsbruk, stimulere til økt bruk av utmarksbeite og husdyrraser som beiter bedre.

- Man må ha økt vern og bedre forvaltning av skogen. Ved utgangen av 2018 var bare 3,5 prosent av den produktive skogen vernet. Dette er langt unna Aichi-målet på 10 prosent vern innen 2020. I tillegg til økt vern må man sikre bærekraftige hogstmetoder, for eksempel ved å øke andelen lukkede hogstformer vesentlig.
- Man må vektlegge miljøhensyn sterkere opp mot utbyggingsinteresser. Lovene som regulerer arealinngrep og utbygginger, sikrer ikke i tilstrekkelig grad en helhetlig forvaltning av utmarksområder, noe som fører til en bit-for-bit-nedbygging. Samtidig som lovgivningen styrkes, må fylkesmennenes myndighet for å sikre naturinteresser utvides, og ressursene økes, og miljøkompetansen i kommunene økes.
- Man må forvalte statlige og kommunale arealer på en måte som gir rom for et yrende insekt- og planteliv. Veikanter, flyplasser og kraftgater er eksempler på områder som gjennom enkel skjøtsel som å bare slå en til to ganger i året og/eller plante med stedege frø kan bli en viktig del av kampen for å stoppe utryddelsene.
- Man må intensivere kartlegging og informasjonsinnhenting. En vet for lite om status og utvikling for insekter i Norge. NINA (Norsk institutt for naturforskning) driver i dag innsamling av data om insekter. Det trengs imidlertid fullskala overvåkning, slik at man har bedre kunnskapsgrunnlag for å prioritere mellom ulike tiltak.
- Man må kartlegge og produsere nødvendige stedege frø. Et viktig verktøy for å snu den negative trenden for planter og insekter er å ha de riktige lokale frøene tilgjengelig. I dag er det vanskelig selv for de som ønsker å bevare og restaurere insektvennlige områder, å få tak i de nødvendige stedege frøene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen foreslå og gjennomføre en snuoperasjon for norsk naturvern, arealforvaltning og landbruk for å stoppe norsk og global insektdød.
2. Stortinget ber regjeringen etablere et program for fullskalaovervåking av insekter for å ha et bedre kunnskapsgrunnlag om status for insekter i Norge og for å prioritere mellom ulike tiltak for å hindre insektdød.
3. Stortinget ber regjeringen etablere et storskala forskningsprogram for utvikling og utprøving av agroøkologiske dyrkningsmetoder, med fokus på økt jordkvalitet, utnytting av lokale ressurser og lavere forbruk av kunstgjødsel og sprøytemidler.
4. Stortinget ber regjeringen innføre en subsidieordning for uttesting av autonome landbruksroboter for mer effektiv og målrettet bruk av gjødsel og plantevernmidler.
5. Stortinget ber regjeringen sikre at neste jordbruksoppgjør prioriterer tiltak for å styrke artsmangfoldet av insekter, for eksempel gjennom å:
  - a. innføre en støtteordning for utskilt økologisk jordbruksmark (for eksempel blomsterenger, kantsoner og andre biologisk verdifulle områder)
  - b. vri tilskuddene i retning av skjøtsel og areal i stedet for volum
  - c. støtte opp under økologisk landbruk som spydspiss for et mer bærekraftig landbruk ved å gjeninnføre omstillingsstøtten og øke tilskuddene
  - d. styrke tilskuddsordningen «Spesielle miljøtiltak i jordbruket» (SMIL)
  - e. opprette en ordning for driftsvansketilskudd til ugjødslede og upløyde områder som høstings-skoger, slåttemarker og naturbeitemarkar.
6. Stortinget ber regjeringen sikre vernet av leveområdene til insekter og andre arter gjennom å:
  - a. styrke det frivillige skogvernet og alle aktørene som jobber med det vesentlig for å nå målet om 10 pst. vern av den produktive skogen
  - b. etablere en plan for vern og restaurering av natur og kulturlandskap i kystområder for å ivareta artsmangfoldet bedre
  - c. utvide ordningen med verna vassdrag, særlig kystnære vassdrag
  - d. verne og restaurere flere myrer og andre våtmarker
  - e. utvide ordningen Innovasjon Norge har, slik at også mindre gårder kan få støtte til løsdriiftsfjøs
  - f. utvide ordningen «Utvalgte kulturlandskap» til 100 områder innen 2020
  - g. øke antallet prioriterte arter og utvalgte naturtyper og sette av midler til å gjennomføre handlingsplaner for å bedre tilstanden deres
  - h. utrede et system der staten gir grunneiere betaling for spesielt viktige økosystemtjenester

- som krever aktiv skjøtsel, eller som innskrenker muligheten for annen inntekt, herunder overgang til plukkhogst med sikte på å reetablere artsrik fleraldret skog, opprettholdelse og økning av biologisk mangfold i kulturlandskap og reetablering av sjeldne eller truede arter.
7. Stortinget ber regjeringen styrke naturvern hensyn i utbyggingssaker gjennom å:
    - a. styrke Fylkesmannens myndighet og kapasitet til veiledning og tilsyn med kommunene
    - b. gjennomgå lovene som regulerer utbygging og arealinngrep, og foreslå endringer for å sikre en mer helhetlig forvaltning og forhindre en bit-for-bit-nedbygging
    - c. sette av midler til klima- og miljørådgivere i kommunene
  8. Stortinget ber regjeringen pålegge kommuner, fylker og statlig virksomhet å etablere og skjøtte blomsterenger/villenger med stedegne planter på sine eiendommer, inkludert takarealer, for å sikre artsmangfoldet av planter og insekter.
  9. Stortinget ber regjeringen fasilitere offentlig forskning og utvikling av nødvendige stedegne frøblandinger.
  10. Stortinget ber regjeringen iverksette et nasjonalt program med insentiver til å etablere og skjøtte blomsterenger/villenger med stedegne planter på private eiendommer, inkludert takarealer, for å sikre artsmangfoldet av planter og insekter.

5. mars 2019

Kristoffer Robin Haug

